

ТНК У ПОЛІТИКО-ПРАВОВОМУ ВИМІРІ СВІТОПОЛІТИЧНИХ ПРОЦЕСІВ

Розвиток високих технологій, зайнятість населення, трансфертні ціни, заниження прибутку є частиною проблем, що виникають у зв'язку з діяльністю транснаціональних корпорацій у сучасному світі. Саме їх аналізує автор статті. Проаналізовано досвід зарубіжних країн в регулюванні таких відносин, що дає змогу прояснити сутність транснаціональних корпорацій як нових суб'єктів міжнародного політичного процесу, а також створити систему ефективного правового регулювання їх діяльності.

Ключові слова: ТНК, високі технології, інвестиції, міжнародний політичний процес, зайнятість населення, міжнародне економічне право, держава.

У сучасній світовій економіці міжнародні транснаціональні корпорації (ТНК) відіграють провідну роль, а їх діяльність істотно впливає на міждержавні відносини. Причому цей вплив проявляється в багатьох сферах економіки й політики, до того ж в різних якість. З одного боку, ТНК відіграють позитивну роль ефективного інструменту розвитку (промислового, науково-технічного і т.п.), а з іншого – вони все частіше виступають елементом економічного впливу і політичного домінування. Тому ТНК і їх правовий статус, як і раніше, залишаються в центрі серйозних суперечок щодо їх амбівалентної ролі в міжнародному розподілі праці і в процесі глобалізації міжнародного економічного й політичного простору.

Найбільший вклад в розвиток теорії функціонування ТНК як одного з аспектів процесу глобалізації внесли доробки вітчизняних і закордонних фахівців з проблем транснаціоналізації, стратегічного управління, фінансових та інноваційних рішень: С. Мак Брайд, Д. Кохен, Л. Брінк, Т. Фрідмен, В. Тобб, Е. Гідденс, М. Мур, Р. Лангхорн, І. Королева, В. Кедріна, С. Долгов. Функціональні аспекти діяльності ТНК досить детально розглядаються у працях К. Бартлета, С. Гошала, Дж. Стоунхауса, Д. Кемпбела, Д. Джонсона, К. Тернера, Ф. Труфкіна, М. Лучко та ін.

Як бачимо, науковий інтерес до транснаціональних корпорацій головним чином пов'язаний з їх роллю в міжнародній торгівлі, проте дослідження, присвячені питанням транснаціональних корпорацій в аспекті міжнародного економічного права, нечисленні. Вельми корисними у вивченні цього питання виявилися праці провідних вітчизняних і закордонних вчених: Л. Градобитова, Т. Ісаченко, К. Семенова, С. Фомішина, Р. Яблукова, А. Асокова, Л. Лунца, Д. Карро, В. Толстих, В. Шумілова та ін.

Поява нових суб'єктів конкуренції у вигляді транснаціональних компаній вимагає не лише перегляду підходів до визначення і оцінки конкуренції, а й, найголовніше, розвитку механізму управління адаптацією ТНК до багатовимірного і суперечливого політико-економічного простору в умовах глобалізації. Все вищесказане зумовило актуальність теми статті і визначило її проблемне поле.

Значний вплив на сучасні міжнародні політичні й економічні відносини здійснюють міжнародні організації й особливо транснаціональні корпорації. Глобалізація відчутно посилила їхню владу. Ні держава, ні міжнародне право доки ще не в змозі повністю контролювати й регулювати їхню діяльність у рамках національного або міжнародного права. Більше того, міжнародне право навіть ще не знає нормативного визначення поняття транснаціональної корпорації, не говорячи вже про нормативне закріплення принципів їхньої діяльності і імперативного регулювання [3, 29].

Якщо кількість міжурядових організацій перевищує кількість самих держав, то кількість міжнародних неурядових організацій набагато перевищує кількість міжурядових організацій. Звідси витікає, що неурядові організації просто не можуть не відігравати важливої ролі в житті міжнародного співтовариства. У цьому легко переконатися, якщо згадати, що міжнародні неурядові організації стали виникати на початку ери торговельного капіталізму, коли комерсанти створювали для себе економічний і правовий простори, часто як відповідну реакцію на дії політичної влади.

Так, міжнародне право, беручи до уваги множинність джерел права, дає можливість сформулювати визначення міжнародної неурядової організації й, отже, неурядової організації економічного характеру. Можна вважати, що міжнародні неурядові організації – це сформовані з ініціативи фізичних або юридичних осіб об'єднання членів різної державної приналежності, створені з метою здійснення міжнародної діяльності некомерційного характеру і наділені статусом юридичної особи за національним (а не міжнародним) правом [6, 91].

Іноді виникає питання, чи немає певного протиріччя в тому, що міжнародна неурядова організація повинна, з одного боку, здійснювати діяльність некомерційного характеру, а з іншого – відповідати своєму "економічному призначенню". Це протиріччя знімається, якщо під терміном "некомерційна діяльність" розуміти діяльність, у якій, зрозуміло, забороняється отримання безпосереднього прибутку як певною організацією, так і її членами, і в той же час дозволяється здійснювати захист колективних інтересів членів організації. Міжнародна неурядова організація економічного характеру являє собою своєрідну групу тиску, що має на меті захистити від держав або міжурядових організацій інтереси певних міжнародних економічних кіл. У цьому сенсі некомерційна діяльність не означає діяльності без певного інтересу [9, 73].

Говорячи про міжнародні неурядові організації економічного характеру, варто згадати міжнародні професійні асоціації: міжнародні об'єднання виробників або споживачів, міжнародні федерації профспілок службовців або робітників, спортивні федерації або ж Міжнародну торговельну палату, яка відіграє важливу роль в сфері міжнародного комерційного арбітражу, формулюючи норми та звичаї міжнародної торгівлі.

Міжнародні неурядові організації економічного характеру відіграють помітну роль у розвитку міжнародного економічного права. Міжнародна неурядова організація економічного характеру не є оператором у міжнародних економічних відносинах, оскільки не отримує безпосереднього прямого прибутку зі своєї діяльності. У той же час вона являє собою один з регуляторних механізмів у міжнародних економічних відносинах, оскільки найчастіше бере участь (прямо або опосередковано) у процесі створення норм міжнародного економічного права, здійснюваного міжурядовими організаціями.

Участь міжнародних неурядових організацій в розвитку міжнародного економічного права припускає певні організаційні зв'язки з міжурядовими організаціями. Вони можуть бути передбачені, з урахуванням деяких розходжень, в установчому договорі міжурядової організації. Так, стаття 71 Статуту ООН передбачає, що Економічна й Соціальна Рада уповноважені проводити "консультації" з неурядовими організаціями, зацікавленими в питаннях, що входять до її компетенції. Саме на основі цих повноважень ЕКОСОП ухвалила ряд резолюцій, що мають на меті визначити характер її стосунків з неурядовими організаціями. Консультації проводяться тільки тоді, якщо, по-перше, неурядова організація здатна внести істотний вклад у роботу Ради і якщо, по-друге, така консультація не призведе до порушення балансу різних інтересів і позицій у певній сфері. Доцільність і навіть необхідність участі неурядових організацій у роботі міжнародних організацій, форумів тощо відзначалася, зокрема, і на зустрічі на вищому рівні з питань стійкого розвитку, проведеної у Йоганнесбурзі восени 2002 року [8].

Участь неурядових організацій в розвитку міжнародного економічного права може набувати різних форм. Головне, однак, полягає в тому, що міжнародні неурядові організації відіграють технічну, неполітичну роль, яка виявляється переважно через механізм консультацій. Деякі міжурядові організації делегують неурядовим організаціям функції, які передбачають їх безпосереднє залучення до підготовки й реалізації рішень міжурядових організацій. Так, Консультативний комітет з торгівлі й промисловості й Консультативний комітет профспілок відіграють достатньо важливу роль у Комітеті з інвестицій і транснаціональних підприємств стосовно реалізації декларації й рішень, прийнятих ОЕСР. Деякі організації (такі як Міжнародна асоціація авіаперевізників) мають навіть безпосередні правотворчі функції і можуть здійснювати прямий і загальний контроль [10, 631].

Неурядові організації й транснаціональні корпорації відіграють усе більш помітну роль на міжнародній арені. Вони поки ще не визнані суб'єктами міжнародного права, і держави ще довго будуть протистояти передачі їм частини своєї влади й повноважень, хоча глобалізація наділила ТНК вже й іншими інструментами впливу. У літературі й практиці ТНК називають по-різному. Термін "транснаціональні корпорації" є домінуючим. Разом з тим використовується термін "багатонаціональні компанії" або "багатонаціональні підприємства" [1, 45].

У політико-правовій літературі зазвичай використовується термін "транснаціональні корпорації" [2, 85]. ТНК є основними операторами в системі міжнародних економічних відносин. Згідно з даними Конференції ООН з торгівлі й розвитку (ЮНКТАД), зі 100 найбільших "господарюючих суб'єктів" світу 29 є приватними корпораціями, а інші – суверенними державами. Зокрема, найбільша у світі корпорація – американська нафтова група Ехон Mobil – посідає в рейтингу, підготовленому ООН, 45-е місце й знаходиться між Чилі й Пакистаном [12].

ТНК стають усе більш важливими суб'єктами міжнародних економічних зв'язків. Зростає їхній вплив на суверенні держави, на національну й світову економіку. Третину світової торгівлі становить внутрішньофірмова торгівля в системі ТНК. Більше двох третин усіх платежів за передачу технологій здійснюється ТНК. Багато питань світової економіки вирішують такі компанії, а не держави. Коли ТНК виходить один на один з економічно слабкою державою, співвідношення сил з часом виявляється не на користь останньої з усіма впливаючими звідси наслідками. Використовуючи свою економічну могутність, ТНК здатні впливати й на політику держави [3, 105].

Саме ТНК реалізують переважну частину міжнародного економічного обігу, є головними учасниками міжнародної торгівлі, реалізують майже всі міжнародні інвестиції і, зрештою, саме вони забезпечують основну частину міжнародних платежів. Хоча ТНК є постійним об'єктом численних досліджень протягом багатьох років, дати їм визначення, як і раніше, непросто, з огляду на їхнє різноманіття. Відповідно до висновку Економічної й соціальної ради Франції 1972 року, до категорії транснаціональних підприємств варто

відносити "підприємства, які юридично створені в одній країні, а здійснюють свою діяльність в іншій або інших країнах за допомогою дочірніх підприємств або філій, що перебувають під їхнім контролем" [7].

Комісія ООН з права міжнародної торгівлі дала таке визначення ТНК: термін "транснаціональна компанія", вживаний у широкому сенсі, "охоплює компанії, які через відділення, філії або інші організації займаються значною комерційною або іншою економічною діяльністю в державах, відмінних від держави, де знаходиться контролюючий або приймаючий рішення центр". Згідно з визначенням Інституту міжнародного права, "транснаціональне підприємство – це група компаній, яка діє на основі загальної власності або під загальним контролем, члени якої засновані згідно законів більш ніж однієї держави" [11].

Усередині системи транснаціонального комерційного підприємства використовуються трансферні ціни, які далеко не завжди відповідають цінам, які застосовуються у випадках укладення угод на звичайних комерційних умовах. ТНК є не тільки головним оператором в міжнародній торгівлі, але й творцем закритої системи міжнародної торгівлі в тому розумінні, що така міжнародна торгівля здійснюється всередині транснаціонального підприємства хоч і переборює національні економічні кордони, і становить помітну зростаючу частину міжнародної торгівлі [5, 78].

Особливість правового статусу ТНК полягає в їхній автономії від держави в результаті створення власних підприємств в кількох країнах. Характерною ознакою ТНК є не її правова форма, а фактичний контроль за прийняттям рішень у системі корпорації. З'явилось не юридичне, а економічне й навіть політичне поняття "група корпорацій". Воно означає юридично самостійні корпорації, які перебувають у відносинах взаємозалежності, що визначає контроль або домінування однієї з них над іншими ("надтранснаціональне утворення").

Загальні принципи стосовно діяльності ТНК у державі містяться в статті 2, прийнятій ГА ООН в 1974 р. Хартії економічних прав і обов'язків держав, згідно з якою кожна держава має право регулювати й контролювати діяльність транснаціональних корпорацій у межах дії своєї національної юрисдикції і вживати заходів для того, щоб така діяльність не суперечила її законам, нормам і постановам, і відповідала її економічній і соціальній політиці [4, 49]. Транснаціональні корпорації не повинні втручатися у внутрішні справи приймаючої держави.

Незважаючи на встановлення загальних принципів, ТНК здатні заподіяти економіці приймаючої держави збитків, навіть не порушуючи закони. Очевидно, що необхідно укласти конкретні правила їхньої поведінки. Проблема полягає в тому, щоб ці правила зобов'язували як держави, так і ТНК. Однак такі труднощі мають шляхи вирішення. Як відомо, торговельні договори зобов'язують держави встановити певний правовий режим для іноземних фізичних і юридичних осіб. Тому, у взаємодії національне й міжнародне право здатні створити досить ефективний режим для ТНК. Головна перешкода на шляху надійного врегулювання вбачається в небажанні досягти цього як самими ТНК так і відповідними державами.

Основи сучасного правового статусу ТНК визначаються загальними нормами міжнародного права. Територіальна юрисдикція приймаючої держави здавна вважається нормою міжнародного права. Вона підтверджена рядом сучасних правових актів, логічно впливає з принципу суверенітету держави.

Укладаючи контракт із іноземною корпорацією, держава не відмовляється від своїх законодавчих повноважень. Для того, щоб обійти це положення, було сформульовано концепцію "державного контракту". Вона покликана вилучити правовідносини між ТНК і приймаючою державою з юрисдикції останньої, шляхом надання контракту статусу квазіміжнародного договору, що підпорядковується міжнародному, а не внутрішньому праву [11]. Такий статус позбавив би приймаючу державу права змінювати своє законодавство всупереч контракту й де-факто перетворив би ТНК на суб'єкт міжнародного права. Якщо наведена концепція спрямована на вилучення контрактів ТНК зі сфери дії внутрішнього права шляхом підпорядкування праву міжнародному, то інша концепція покликана вирішити те ж завдання, підкоривши контракти особливому "третьому" праву – транснаціональному праву, що складається із загальних принципів. Подібні концепції суперечать як національному, так і міжнародному праву.

У процесі глобалізації ТНК є головним провідником капіталовкладень. У цьому сенсі виникла необхідність розробки міжнародних стандартів для транснаціональних підприємств. Одним з прикладів зіткнення інтересів різних груп держав може бути названа саме політична боротьба за оформлення правового статусу ТНК і правового режиму їхньої діяльності. Група держав, які розвиваються, виступила за те, щоб у відношенні до ТНК поширювалася юрисдикція країни перебування, вони не мали доступу до міжнародних судів, не користувалися пільгами, наданими національним підприємствам, щоб міжнародні норми мали обов'язкову силу щодо ТНК [13, 121]. З усіх пунктів в економічно найбільш розвинених державах був діаметрально протилежний підхід.

Економічна (і навіть політична) сила, властива транснаціональним підприємствам, вимагає, щоб державні й міжнародні органи встановили, а потім і зміцнили контроль над їхньою діяльністю. Такі спроби здійснювались неодноразово, але не всі вони були успішними.

Транснаціональні корпорації є "несучою"конструкцією" всією сучасної світової економіки. Вони – активні учасники формування єдиного політичного простору взаємодії та взаємопроникнення країн, народів, національних економік. Своєю діяльністю сприяють стиранню меж між економікою і політикою, між внутрішньою і зовнішньою політикою держав. Таким чином, економізація світової політики стає одним з основних параметрів сучасної системи міжнародних відносин, а також транснаціонального середовища світової політики.

Література

1. Асосков А. В. Проблемы правового регулирования транснациональных компаний / Асосков А. В. // Юрид. мир. – 2000. – № 8. – С. 42-54.
2. Вельяминов Г. М. Международное экономическое право и процесс: akad. курс: учебник / Вельяминов Г. М. – М.: Волтерс Клувер, 2004. – 198с.
3. Градобитова Л. Д. Транснациональные корпорации в международных экономических отношениях: учеб. пособие / Л. Д. Градобитова, Т. М. Исаченко. – М.: Анкил, 2002. – 276с.
4. Карро Д. Международное экономическое право: перевод / Д. Карро, П. Жюйар; науч. ред. В. М. Шумилов. – М.: Междунар. отношения, 2002. – 248с.
5. Конвенция о транснациональных корпорациях // Консультант Плюс: Беларусь. Технология 3000 / ООО "ЮрСпектр", Нац. центр правовой информ. Респ. Беларусь. – Минск, 2008. – 319с.
6. Лунц Л. А. Курс международного частного права в 3 томах / Лунц Л. А. – М.: Спарк, 2002. – 674 с.
7. Об объединениях коммерческих организаций: типовой проект законодательного акта: приложение 1 к постановлению Межпарламентской Ассамблеи ЕврАзЭС № 5—18, 28 мая 2004 г. / Межпарламентская Ассамблея Евразийского экономического сообщества [Электронный ресурс]. – Режим доступа: http://www.ipaeurasec.org/docsdwn/tpj_uncomorg.pdf.
8. О транснациональных корпорациях: типовой проект законодательного акта: приложение 2 к постановлению Межпарламентской Ассамблеи ЕврАзЭС № 5—18, 28 мая 2004 г. [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.ipaeurasec.org/docsdwn/tnk.pdf>.
9. Толстых В. Л. Международное частное право: коллизийное регулирование / Толстых В. Л. – СПб.: Изд-во Р. Асланова; Юрид. центр Пресс, 2004. – 217с.
10. Draft United Nations Code of conduct on transnational corporations (reproduced from report on Special Session (7—18 March and 9—12 May 1983) of the Commission on Transnational Corporations) // International Legal Materials. 1984. – V. 23. – N 3. – P. 626—640.
11. The United Nations Centre on Transnational Corporations [Electronic resource] // The United Nations Centre on Transnational Corporations. Mode of access: <<http://unctc.unctad.org/asp/index.aspx>.
12. Transnational Corporations, Extractive Industries and Development: World Investment Report 2007 [Electronic resource] // United Nations Conference on Trade and Development. Mode of access: http://www.unctad.org/en/docs/wir2007_en.pdf.
13. Vagts D. F. Transnational business problems / D. F. Vagts, W. S. Dodge, H. H. Koh. 3rd rev. ed. – N. Y.: Foundation Press, Tomson West, 2003. – 239 p.

References

1. Asoskov A. V. Problemy pravovogo regulirovaniya transnatsional'nykh kompaniy / Asoskov A. V. // Yurid. mir. – 2000. – № 8. – S. 42-54.
2. Vel'yaminov G. M. Mezhdunarodnoe ekonomicheskoe pravo i protsess: akad. kurs: uchebnik / Vel'yaminov G. M. – M.: Volters Kluver, 2004. – 198s.
3. Gradobitova L. D. Transnatsional'nye korporatsii v mezhdunarodnykh ekonomicheskikh otnosheniyakh: ucheb. posobie / L. D. Gradobitova, T. M. Isachenko. – M.: Ankil, 2002. – 276s.
4. Karro D. Mezhdunarodnoe ekonomicheskoe pravo: perevod / D. Karro, P. Zhyuyar; nauch. red. V. M. Shumilov. – M.: Mezhdunar. otnosheniya, 2002. – 248s.
5. Konventsiya o transnatsional'nykh korporatsiyakh // Konsul'tant Plyus: Belarus'. Tekhnologiya 3000 / ООО "YurSpektr", Nats. tsentr pravovoy inform. Resp. Belarus'. – Minsk, 2008. – 319s.
6. Lunts L. A. Kurs mezhdunarodnogo chastnogo prava v 3 tomakh / Lunts L. A. – M.: Spark, 2002. – 674 s.
7. Ob ob'edineniyakh kommercheskikh organizatsiy: tipovoy proekt zakonodatel'nogo akta: prilozhenie 1 k postanovleniyu Mezhparyamentskoy Assamblei EvrAzES № 5—18, 28 maya 2004 g. / Mezhparyamentskaya Assambleya Evraziyskogo ekonomicheskogo soobshchestva [Elektronnyy resurs]. – Rezhim dostupa: http://www.ipaeurasec.org/docsdwn/tpj_uncomorg.pdf.
8. O transnatsional'nykh korporatsiyakh: tipovoy proekt zakonodatel'nogo akta: prilozhenie 2 k postanovleniyu Mezhparyamentskoy Assamblei EvrAzES № 5—18, 28 maya 2004 g. [Elektronnyy resurs]. – Rezhim dostupa: <http://www.ipaeurasec.org/docsdwn/tnk.pdf>.
9. Tolstykh V. L. Mezhdunarodnoe chastnoe pravo: kollizionnoe regulirovanie / Tolstykh V. L. – SPb.: Izd-vo R. Aslanova; Yurid. tsentr Press, 2004. – 217s.
10. Draft United Nations Code of conduct on transnational corporations (reproduced from report on Special Session (7—18 March and 9—12 May 1983) of the Commission on Transnational Corporations) // International Legal Materials. 1984. – V. 23. – N 3. – P. 626—640.
11. The United Nations Centre on Transnational Corporations [Electronic resource] // The United Nations Centre on Transnational Corporations. Mode of access: <<http://unctc.unctad.org/asp/index.aspx>.
12. Transnational Corporations, Extractive Industries and Development: World Investment Report 2007 [Electronic resource] // United Nations Conference on Trade and Development. Mode of access: http://www.unctad.org/en/docs/wir2007_en.pdf.
13. Vagts D. F. Transnational business problems / D. F. Vagts, W. S. Dodge, H. H. Koh. 3rd rev. ed. – N. Y.: Foundation Press, Tomson West, 2003. – 239 p.

Алексеев И. В. ТНК в политико-правовом измерении мирополитических процессов

Развитие высоких технологий, занятость населения, трансфертные цены, снижение прибыли являются частью проблем, возникающих в связи с деятельностью транснациональных корпораций в современном мире. Именно их анализирует автор статьи. Проанализировано опыт зарубежных стран в регулировании таких отноше-

ний, що дозволяє прояснити сутність транснаціональних корпорацій, як нових суб'єктів міжнародного політичного процесу, а також створити систему ефективного правового регулювання їх діяльності.

Ключевые слова: ТНК, високі технології, інвестиції, міжнародний політичний процес, зайнятість населення, міжнародне економічне право, господарство.

Alekseenko I. TNK in the legal and political measuring of world process

Considerable influence on modern international political and economic relations is carried out by international organizations and especially multinational corporations. Globalization strengthened their power perceptibly. Neither state nor international law while yet unable fully to control and regulate their activity within the framework of national or international right. Moreover, an international law does not yet know normative determination of concept of multinational corporation even, not to mention about normative fixing of principles of their activity and imperative adjusting .

If the amount of intergovernmental organizations exceeds the number of the states, the amount of international ungovernmental organizations exceeds the number of intergovernmental organizations far. It follows from here, that ungovernmental organizations simply play an important role in life of international concord. Herein easily to make sure, if to remember, that international ungovernmental organizations began to arise up at the beginning of era of point-of-sale capitalism, when merchants created on your own economic and legal spaces, often as the proper reaction on the action of political power.

So an international law, having regard to multiplicity of sources of right, enables to formulate determination of international ungovernmental organization and, consequently, ungovernmental organization of economic character. It is possible to consider that international ungovernmental organizations – it formed on initiative of physical or legal persons of association of members of different state belonging, realizations of international activity of noncommercial character created with a purpose and provided with status of legal entity after a national (but not international) right.

Sometimes there is a question, whether there is not certain contradiction in because international ungovernmental organization must, from one side, carry out activity of noncommercial character, and from other – to answer the "economic setting". This contradiction is taken off, if under a term "noncommercial activity" to understand activity in which, clearly, the receipt of direct income is forbidden by both certain organization and its members, and at the same time it is allowed to carry out defense of collective interests of members. International ungovernmental organization of economic character shows by itself the original group of pressure, that has for an object to protect interests of certain international economic circles from the states or intergovernmental organizations. In this sense noncommercial activity does not mean activity without certain interest.

Speaking about international ungovernmental organizations of economic character, it costs to remember international professional associations: international associations of producers or users, international federations of trade unions of office workers or workers, sporting federations or International chamber of commerce, which plays an important role in the sphere of international commercial arbitration, formulating norms and consuetude's of international trade.

International ungovernmental organizations of economic character play a noticeable role in development of international economic law. International ungovernmental organization of economic character is not an operator in international economic relations, as does not get a direct income from the activity. In that time it shows by itself one of regulator mechanisms in international economic relations, as more frequent all takes part (straight or mediated) in the process of creation of norms of international economic law, carried out intergovernmental organizations.

The feature of legal status of TNK consists in their autonomy from the state as a result of creation of own enterprises in a few countries. The characteristic sign of TNK is not it legal form, but actual control after making a decision in the system of corporation. A not legal, but economic and even political concept appeared "group of corporations". It means independent corporations, which are in the relations of interdependence which determines control or prevailing of one of them above other, legally ("supertransnational education").

Key words: TNK, high-tech, investments, international political process, employment of population, international economic law, state.

УДК 316.22

Інна Олександрівна Костиря
кандидат політичних наук

ВЛАДА МАС-МЕДІА ТА СОЦІАЛЬНА КОМУНІКАЦІЯ

Стаття присвячена науковому аналізу впливу мас-медіа на масову суспільну свідомість. Базуючись на іноземній та вітчизняній спадщині, автор описує три фундаментальних рівні медійного впливу, які забезпечують втамування бажань членів масового суспільства. Дослідження покликано показати, що спотворення реальності в свідомості мас є наслідком людського вибору.

Структурно виділено три основних рівні впливу мас-медіа на масову свідомість реципієнтів: послідовно-інформаційний, знаково-символічний та пафосно-емоційний. Проаналізовано комунікативне наповнення інтернет-медіа та продемонстровано необхідність створення надійного засобу верифікації електронно-мережевого матеріалу. Підтверджено робоча гіпотеза дослідження: надання засобами мас-медіа інформації про реальність здійснюється на основі безпосередніх потреб та підсвідомих бажань самої масової свідомості, що споживає відповідні продукти культури.

Ключові слова: ЗМІ, масова свідомість, медіа вплив, реальність, рівні медійного впливу, комунікація, одностороння комунікація.